

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 25/2014

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Jan-Kristian Kløkstad

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter
forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt
kompensasjonsordning.

Beslutningsdato: 5. juni 2015

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Mille Haslund Mellbye
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge.

1. Sammendrag av saksgangen

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, er født ██████████. Skadelidte tjenestegjorde i ██████████ i åtte måneder fra oktober ██████████ til mai ██████████. Under tjenesten i ██████████ hadde skadelidte stilling som sjåfør.

Etter tjenesten fullførte skadelidte 2 år på videregående skole, og deretter 2-årig studie i økonomi og administrasjonsfag ved daværende ██████████. Studiene ble avlagt over 3 år fordi han hadde jobb som taxisjåfør parallelt med studiene. Studiene skal ha blitt avsluttet i 1987/-88. Fra ca. 1990 til 1993 jobbet skadelidte som lærer på en skole i ██████████.

Gjennom jobben som taxisjåfør skal skadelidte ha blitt presentert for illegale rusmidler, som cannabis/hasj, men også kokain og amfetamin. Skadelidte skal gradvis ha eskalert bruken av narkotika.

Skadelidtes psykiske vansker synes å tilta fra 1993. Etter at han sluttet som lærer, har han hatt ulike jobber innenfor transport. I 2003 mistet skadelidte jobben som sjåfør, og oppsøkte lege, hvorpå han fikk diagnosen P02 Situasjonsbetinget psykisk reaksjon.

Skadelidte hadde flere jobber frem til han mistet førerkortet etter å ha blitt tatt for kjøring i ruspåvirket tilstand i september 2007, og han falt deretter ut av arbeid. Parallelt med dette hadde skadelidte et rusmisbruk som til tider var svært omfattende.

Skadelidte fremsatte krav om kompensasjon og billighetserstatning. I vedtak av 5. februar tilkjente Statens pensjonskasse (SPK) skadelidte billighetserstatning på til sammen kr. 235.791,- utmålt etter en medisinsk invaliditetsgrad på 25 %. SPK har i vedtak av 5. februar 2014 gitt skadelidte avslag på krav om kompensasjon. SPK vurderte saken dithen at FN-tjenesten verken har vært nødvendig eller tilstrekkelig som årsak til skadelidtes psykiske plager, og at skadelidtes psykiske plager etter hensiktsmessig behandling mest sannsynlig ikke vil føre til ervervsmessig uførhet. SPKs vedtak bygger på innhentet spesialisterklæring avgitt 17. januar 2014 av militærpsykolog Lars Bjørgum og sakens øvrige dokumenter.

Bjørgum konkluderte i sin spesialisterklæring med at skadelidte ikke har PTSD. Dette er begrunnet ut i fra mangelen på konkret traumebelastning, dels også det faktum at han ikke på noe tidspunkt har opplevd alvorlig redsel eller trussel mot eget liv. Bjørgum vurderte skadelidte dithen at hans symptombilde består av to hovedkomponenter. Skadelidte har en kombinasjon av sosial fobi og agorafobi med et betydelig innslag av unnvikelsesatferd, samt en tilbakevendende depressiv lidelse. Den sakkyndige konkluderte videre med at det er lite sannsynlig at skadelidtes psykiske vansker ville ha oppstått etter den aktuelle tjenestegjøringen isolert sett. Utenlandstjenesten vurderes imidlertid å utgjøre en viss, men avgrenset komponent i samspillet av faktorer som har ledet frem til skadelidtes tilstand. Han anslår at inntil 20% av skadelidtes samlede psykiske symptombelastning kan tilbakeføres dels som direkte og i noen grad indirekte følge av tjenesten i ██████████. Etter Bjørgums vurdering har tjenesten likevel ikke vært en nødvendig eller tilstrekkelig årsak til skadelidtes symptombelastning.

Skadelidte ble i mars 2015 innvilget uførepensjon uten yrkesskadefordeler. Vedtaket er påklaget hva gjelder spørsmålet om yrkesskadefordeler.

Advokat Kløkstad har på vegne av sin klient påklaget SPKs vedtak. Klagen bygger på at skadelidte hevder at en større del av hans samlede psykiske symptombelastning kan tilbakeføres til FN-tjenesten og at denne har hatt større betydning enn det Bjørgum legger til grunn i sin spesialisterklæring. På denne bakgrunn ble det anført at det måtte innhentes en ny spesialistvurdering i saken.

Verken skadelidte eller hans advokat møtte til nemndsmøte. SPK var heller ikke representert.

2. Nemndas vurdering

Etter kompensasjonsforskriften § 3 er det et vilkår for kompensasjon at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i en internasjonal operasjon. Videre må den tjenesterelaterte psykiske belastningsskaden være årsak til at skadelidte er blitt helt eller delvis varig ervervsmessig ufør.

Krav til årsakssammenheng utledes av den alminnelige erstatningsrett. Erstatningsretten bygger på betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil tjenesten være årsak til skadelidtes psykiske plager dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for skadens inntreden. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng. Årsakskravet mellom en handling og en skade er vanligvis oppfylt dersom skaden ikke ville ha skjedd om handlingen tenkes bort. Handlingen er da en nødvendig betingelse for at skaden inntreffer, jf. eksempelvis Rt. 1992 s. 64.

Kravene til bevis for å konstatere årsakssammenheng er lempeligere under kompensasjonsordningen enn det som følger av alminnelig erstatningsrett, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 22.11.2010, hvor det heter: *"Da de fleste kravene under kompensasjonsordningen ligger langt tilbake i tid, skal beviskravet praktiseres lempeligere enn etter et krav under det alminnelige erstatningsmessige grunnlag."*

Spørsmålet i saken er om skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av deltakelse i en internasjonal operasjon, og dernest om den varige psykiske belastningsskaden har medført varig ervervsmessig uførhet, herunder om den innhentede spesialisterklæring i tilstrekkelig grad belyser dette eller om det skal innhentes ny spesialisterklæring.

I tråd med forskriften § 3 er det innhentet spesialisterklæring etter det særskilte mandat. Den sakkyndige har avgitt spesialisterklæring iht mandat 17. januar 2014. Det konkluderes med at tjenestegjøringen ikke har vært en nødvendig og tilstrekkelig årsak til det samlede symptomcluster som ses i dag. Fra erklæringen hitsettes:

«Etter hjemkomsten fullfører han videregående skole og tar deretter høyere utdanning over 3 år parallelt med jobb som sjåfør. Han introduseres for illegale rusmidler, og går inn i et mønster som over tid eskalerer til å bli svært omfattende. I løpet av undersøkelsen er det ikke fremkommet opplysninger som tilsier at dette misbruket initialt har hatt noen selvmedisinerende effekt på noe som kan anses å være psykiske senskader etter tjenestegjøring i ██████ (...) Rusmiddelmissbruken har over tid eskalert og utviklet seg til misbruk og avhengighet, og de sosiale vanskene vurderes å ha utviklet seg sekundært til rusmisbruket. (...) I sum er det lite sannsynlig at søkers psykiske vansker skulle ha oppstått etter den aktuelle tjenestegjøringen isolert sett. Dog vurderes

utenlandstjenesten (direkte og i noen grad indirekte), å utgjøre en viss men avgrenset komponent i samspillet av faktorer som har ledet frem til dagens tilstand. (...) Det vurderes at det er sannsynlighetsovervekt for at tjenestegjøringen i utlandet verken har vært nødvendig eller ikke tilstrekkelig som årsak til det samlede symptomclusteret som sees i dag.»

Det fremkommer av sakens dokumenter at skadelidte levde et tilsynelatende velfungerende liv etter tjenesten i [REDAKTERT]. Nemnda viser i den forbindelse til at skadelidte fullførte skole og deretter tok utdanning samtidig som han jobbet som taxisjåfør. Imidlertid skal skadelidte gjennom jobben som taxisjåfør ha blitt introdusert for illegale rusmidler, som etter hvert medfører at skadelidte utviklet et rusmisbruk. Fra 2007 skal rusmisbruken ha vært omfattende.

Etter nemndas oppfatning sammenfaller skadelidtes symptom bildet med hans rusmisbruk. Hans psykiske plager syns å være sekundære til rusmisbruket. Rusmisbruk er i seg selv ingen psykisk belastningsskade, og faller av den grunn utenfor det som dekkes etter forskrift om særskilt kompensasjonsordning. Det er for øvrig ikke holdepunkter for at skadelidtes rusmisbruk kan settes i sammenheng med tjenesten. Det vises i denne forbindelse til at Bjørgum i sin spesialisterklæring ikke finner at rusmisbruket er sekundært til utenlandstjenesten.

Skadelidte har på sin side under henvisning til erklæring fra sin fastlege, anført at hans helsetilstand har en direkte årsakssammenheng med at han tjenestegjorde. Med bakgrunn i de ulike vurderinger av årsak er det anført at det er behov for innhenting av en ny spesialisterklæring. Nemnda deler ikke dette syn. Etter nemndas vurdering besvarer den sakkyndige det særskilte mandatet tilfredsstillende. At skadelidtes fastlege vurderer årsaksforholdet annerledes, tillegges mindre vekt. Det vises for så vidt til Rt 1998 s 1565, hvor det på side 1570 fremgår ”*Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til fastlege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjon*”.

Nemnda finner med støtte i spesialisterklæringen at tjenesten i [REDAKTERT] ikke har gitt skadelidte en psykiske belastningslidelse. Derimot kan den sakkyndiges vurdering forstås som at skadelidtes psykiske plager kan ha blitt forsterket som følge av at han har tjenestegjort. Det er dog ingen holdepunkter for at denne sårbarheten ville ha realisert seg i noen form for psykiske plager om det ikke hadde kommet andre faktorer til. Skadelidte har vært velfungerende over lang tid, uten noen konkrete tiltak for å mestre hverdagen. Han var symptomfri i mange år etter tjenesten. Det er andre forhold som dominerer og som har medført at skadelidte har falt ut av arbeidslivet, herunder skadelidtes til tider omfattende rusmisbruk. Da er tjenesten ikke en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for dagens uførhet.

På denne bakgrunn blir SPKs vedtak å stadfeste.

For klageomgangen har advokat Kløkstad fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand på totalt kr. 21.000,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 10,5 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet tas til følge.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.

Utgifter til juridisk bistand i klagebehandlingen dekkes med kr. 21.000,- inkl.mva.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 24. august 2015

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder